

Vlaanderen
is natuur

© Rudi Debruyne

Ondernemingsplan 2026

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

natuurenbos.be

Inhoud

1.	Inleiding.....	2
	Onze missie.....	2
	Onze visie.....	2
2.	Onze permanente opdrachten	4
3.	De programmawerking.....	6
4.	Strategische doelstellingen 2026.....	12
	SD 1 We werken aan betere natuur in Vlaanderen	12
	SD2 We werken aan meer natuur in Vlaanderen	14
	SD3 We zetten in op kwaliteitsvolle natuurbeleving	15
	SD4 We maken natuur samen met partners	16
	SD5 We voeren een doeltreffend soortenbeleid en -beheer	17
	SD6 We beschermen onze natuur en maken hem weerbaar tegen de klimaatverandering ...	19
	SD7 We verkennen en ontwikkelen nieuw en innovatief beleid en beleidsinstrumenten.....	20
	SD8 We vormen onze organisatie om tot een slagkrachtig en efficiënt agentschap, klaar voor de uitdagingen van de toekomst en gefocust op beleidsprioriteiten en kerntaken.....	21
5.	Horizontale strategische doelstellingen	23
	Aanbevelingen Audit Vlaanderen.....	23
	Het Welzijns- en preventieplan: de doelstellingen en maatregelen in het kader van het welzijnsbeleid	23
	Het diversiteitsplan: de doelstellingen en acties op het gebied van diversiteit en gelijke kansen	23
	Energiebesparing	23
6.	Bijlagen	25
	Overzicht van EU-regelgeving die ANB moet omzetten in interne regelgeving en van eventuele inbreukprocedures	25
	Budgetplan 2026	26
	Personeelsplan	26
	Uitvoeringsrapportering Ondernemingsplan 2025	26

1. Inleiding

Dit ondernemingsplan geeft richting aan hoe we onze permanente opdrachten uitvoeren en hoe we de grote beleidsprioriteiten versneld en consistent realiseren. We werken aan betere en meer natuur, aan veerkrachtige ecosystemen, aan kwaliteitsvolle natuurbeleving, aan een doeltreffend soortenbeleid, aan robuuste bescherming en klimaatadaptatie, en aan innovatieve beleidsinstrumenten. Tegelijk versterken we onze eigen organisatie: van programmasturing tot digitale transformatie, van handhaving tot vergunningverlening, van stakeholderwerking tot duurzaam vastgoedbeheer.

We doen dit niet alleen. Samenwerking met burgers, lokale besturen, andere overheden, natuurpartners en actoren op het terrein blijft essentieel. De uitdagingen zijn groot, maar met duidelijke prioriteiten, een sterke programmatische aanpak en een gedragen visie bouwen we in 2026 verder aan meer en betere natuur in Vlaanderen.

Onze missie

ANB is verantwoordelijk voor de natuur in Vlaanderen.

Onze visie

In deze legislatuur werken we aan twee hoofddoelstellingen, met volgende grote componenten:

NATUUR IN VLAANDEREN

moet stappen voorwaarts zetten

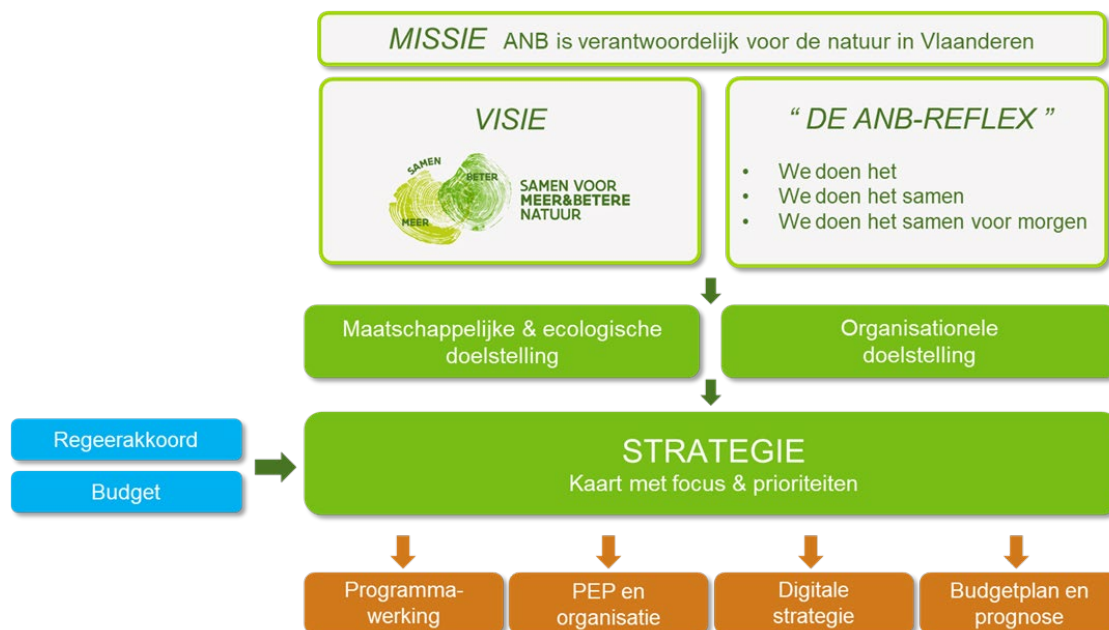
- Ecologische doelstelling – Natuurherstelwet
- Maatschappelijke doelstelling – Beleving
- Polariseren stoppen – breder draagvlak

NATUUR EN BOS ALS ORGANISATIE

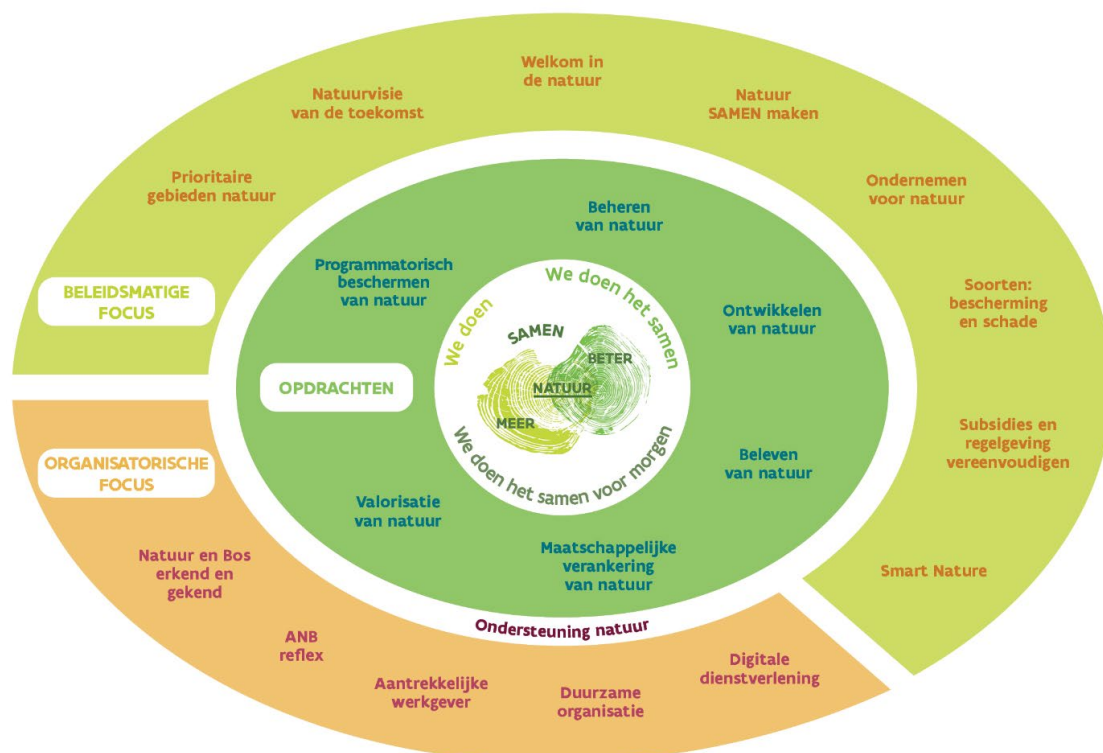
moet stappen voorwaarts zetten

- Zorg voor mensen – werkdruk – voldoening
- Ruimte voor passie – engagement - expertise
- Wendbare, flexibele organisatie – dialoog
- Middelen – duurzame investeringen

Met het regeerakkoord 2024-2029, de Beleidsnota Omgeving 2024-2029 en de begrotingscontouren als sturende elementen brachten we focus en legden we prioriteiten in onze opdracht.

Onze strategiekaart toont die focus in één oogopslag, waarbij de binnenste cirkel onze permanente opdrachten en de buitenste cirkel de beleidsmatige en organisatorische uitdagingen weergeeft.

Voor elk van de dertien uitdagingen is een strategische programmawerking opgezet over de afdelingsgrenzen en soms ook over entiteitsgrenzen heen. De programmawerking vormt als het ware een turbomotor die een geïntegreerde en efficiënte aanpak moet mogelijk maken. In 2026 starten we de laatste drie strategische programma's op en komen de andere op kruissnelheid.

We gaan achtereenvolgens in op onze permanente opdrachten, de strategische programma's en de uitvoering van de beleidsnota Omgeving.

2. Onze permanente opdrachten

1. *Programmatisch beschermen van natuur*

We zetten adviesverlening, toezicht en handhaving gericht in om onze natuur te beschermen.

Bij de advisering van vergunningsaanvragen wordt gefocust op activiteiten en ingrepen met de grootste impact op natuur. Met zorg en aandacht bouwen we maatregelen in zodat initiatieven en projecten kunnen plaatsvinden in de natuur zonder dat de natuur er schade van ondervindt. Daarnaast ondersteunen we de maatschappelijk actoren met gerichte subsidies, om samen te werken aan meer en betere natuur in Vlaanderen. We koppelen dit aan onze geografische prioriteitenkaart en de thematische prioriteiten. Specifiek aandachtspunt voor 2026 is de uitvoering van het actieplan inzake rechtszekere en robuuste vergunningen, door de Vlaamse Regering goedgekeurd op basis van het eindrapport van de Gemengde Commissie Vergunningen.

Via een oplossingsgerichte samenwerking, inzet op vooroverleg en optimalisatie van processen en regelgeving werken we toe naar consistente en uniforme adviezen, vergunningen en besluiten.

Handhaving is het sluitstuk van het beleid.

De natuurinspectie handhaaft systematisch en doelgericht op de natuurregelgeving volgens de methodiek van programmatisch handhaven, en zet medewerkers en middelen in waar we het grootste verschil kunnen maken voor bescherming van de bestaande natuur en herstel van verdwenen natuur. We focussen zowel op het voorkomen van overtredingen/natuurschade als op het herstellen van illegale schade aan de natuur. In 2026 willen we nog meer de omslag kunnen maken van vraaggestuurd optreden naar programmatisch handhaven, met focus op de prioriteiten van onze organisatie en op duurzame oplossingen voor woonkavels.

We stellen een nieuw meerjarenplan handhaving 2026-2030 op, waarbij we ons voorbereiden op de toekomst door data en technologie slim in te zetten, een datagedreven werking te ontwikkelen en onze handhavingsprocessen te optimaliseren. Zo werken we met een Early warning systeem met gebruik van o.m. remote sensing om veranderingen in het landschap snel te detecteren. We passen dit nu al toe bij het identificeren van illegale gescheurde graslanden en breiden dit uit naar kleine landschapselementen.

Elke overtreding die we voorkomen is winst voor de natuur, daarom zetten we ook versterkt in op het preventieve handhavingstraject.

2. *Beheren van natuur*

We beheren onze natuurgebieden met passie en expertise en inspireren natuurbeheerders op vlak van professionaliteit en innovatie door referentieterreinen voor te stellen, beheerrichtlijnen op te stellen, proeftuinen te organiseren en innovatieve beheertechnieken uit te testen.

Met ons beheer realiseren we de Europese natuur- en klimaatdoelen via focus op systeemherstel. We richten ons hierbij op de prioritaire gebieden, met doorvertaling van het strategisch programma Prioritaire Gebieden naar terreinacties.

We willen natuurwinst boeken op eigen terreinen. Daarvoor plaatsen we vanaf 2026 de natuurbeheerplannen centraal in de organisatie van ons beheer, zetten een performant evaluatieproces op voor ons natuurbeheer en sturen waar nodig het beheer of de doelen bij.

We laten ook onze natuur beleven en investeren daarvoor gericht en gedoseerd in de belevingservaring van onze terreinen.

3. *Ontwikkelen van natuur*

We zetten samen met onze partners gericht in op nieuwe, robuuste natuur. Daartoe bouwen we een realisatiegerichte gebiedsprogrammawerking uit. Een mooi voorbeeld is het Scheldeprogramma/Sigmaplan, waar natuurontwikkeling hand in hand gaat met ingrepen voor de bescherming van Vlaanderen tegen overstromingen uit de Schelde en haar zijrivieren en met ingrepen nodig voor de toegankelijkheid van de haven van Antwerpen.

Andere voorbeelden zijn de maatwerkgebieden, de Nationale Parken, de Blue Deal-gebieden zoals TOP Dender en Rivierherstel Leie, ...

Via een rollend meerjarenprogramma zetten we in op geïntegreerd natuurherstel en natuurontwikkeling. Inrichtingswerken worden uitgevoerd met de focus op de realisatie van IHD, Blue Deal, bosuitbreiding en ook natuurbeleving. Waar mogelijk worden meerdere doelen projectmatig gecombineerd, om ze op het terrein hand in hand te laten gaan.

4. *Beleven van natuur*

Samen met partners werken we aan optimale beleving van onze natuur, met respect voor de draagkracht ervan. Dit wordt ondersteund door campagnes zoals de Week van het Bos, of de week van de biodiversiteit. We investeren in onthaalpoorten, natuurlopen, hondenloopzones, speelbossen, mountainbikeroutes... We stellen onze domeinen ook open voor grotere evenementen zoals marathons, met zorgvuldige afweging van de impact en de benodigde maatregelen. Onze Nationale Parken vormen de parels op de kroon.

In 2026 werken we aan een belevingsloket, voor uniforme en klantvriendelijke afhandeling van alle belevingsaanvragen.

5. *Maatschappelijke verankering van natuur*

We gaan bewust om met de lusten en lasten van de natuur.

We zetten natuurgebaseerde oplossingen in als middel voor klimaatadaptatie en leefbaarheid. We zorgen voor een doelmatige aanpak van schade- en overlastsoorten (beschermde soorten, jachtwild en invasieve uitheemse soorten).

Een belangrijke mijlpaal voor 2026 is de opstart van het Dienstencentrum Faunabeheer.

6. *Valorisatie van natuur*

Natuurinvest maakt in 2026 de omslag van investeren naar een vraaggedreven dienstverlening, om samen meer en betere natuur te kunnen realiseren. In dit kader wordt het Dienstencentrum Faunabeheer geoperationaliseerd en bouwen we aan een expertisecentrum natuurinrichting, met een talentenpool van experts.

Daarnaast blijven we een sterk opleidingsprogramma aanbieden, om de kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn voor het beheer en de inrichting van de natuur in Vlaanderen te ontsluiten.

We zoeken nieuwe en innovatieve financieringsmodellen om samen met publieke en private partners nieuwe natuur te realiseren, en zetten testcases op.

We bouwen ook een geïntegreerde, klantgerichte werking uit rond het gebruik van onze domeinen door derden, via de programmawerking 'Welkom in de natuur'

3. De programmawerking

Deze strategische programma's vormen een focus in onze werking, zorgen voor een geïntegreerde en afgestemde aanpak en aansturing van complexe afdelingsoverschrijdende opdrachten.

Afhankelijk van waar het zwaartepunt van de opdrachten ligt, worden mijlpalen vermeld bij de programmawerking dan wel bij deel 2 van dit Ondernemingsplan.

Beleidsmatige programma's

1. *Prioritaire gebieden natuur*

Dit programma wordt opgestart in 2026.

In dit programma brengen we de gebiedsgerichte beleidsdoelstellingen samen, bepalen we de criteria voor prioriteitenstelling van gebieden op basis van ecologische noden en maken we een kaart met de prioritaire gebieden natuur. Deze prioritaire gebieden zullen sturing geven aan de processen en taken van het ANB in gebiedsontwikkeling, gebiedsinrichting, natuurbeheerplanning, aankopen, terreinbeheer en subsidies.

Mijlpalen:

- Methodologie voor het prioriteren van gebieden natuur beschikbaar (Q4 2026)
- Lijst van criteria die sturend zijn voor de processen en taken van ANB beschikbaar (Q4 2026)

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

OD 1.2 uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

OD 1.5 Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

2. *Natuurvisie van de toekomst*

Ook dit programma wordt in 2026 opgestart.

In dit programma werken we aan een ambitieuze en inspirerende toekomstvisie op de natuur in Vlaanderen. Essentiële elementen daarin zijn het herstel van robuuste en veerkrachtige natuurlijke systemen, ruimte voor procesnatuur, het lenigen van maatschappelijke noden zoals beleving en klimaatadaptatie, en het verzekeren van een basisnatuurkwaliteit in het buitengebied en de woon- en werkomgeving. We zoeken naar een gepaste ruimtelijke invulling van deze visie, en naar handvaten voor samenwerking en financiering.

Natuur en Bos neemt het voortouw in de uitwerking van deze visie, en zal daarbij een breed sectoraal en maatschappelijk debat nastreven. We willen landen met een breed gedragen visie, die als basis dient voor toekomstige coherente beleidskeuzes en gezamenlijke terreinrealisatie met partners.

Mijlpalen:

- Verkenningnota voor de opmaak van een natuurvisie van de toekomst afgewerkt, met eerste inhoudelijke hoofdlijnen en discussiepunten (Q3 2026).
- Plan van aanpak voor de verdere uitwerking van de visie klaar (Q4 2026).

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

3. *Welkom in de natuur*

In dit programma startten we met de opmaak van een visie op beleving en onthaal van bezoekers, gebaseerd op de noden van de maatschappij. Deze visie vertalen we geografisch op basis van maatschappelijke noden in een maatschappelijke prioriteringskaart (de 'belevingskaart'). Deze kaart zal sturend zijn voor onze investeringen in beleving in onze domeinen en voor toekennen van subsidies rond beleving. De Nationale Parken en Landschapsparken zijn een onderdeel van deze kaart.

We verkennen de ontwikkeling van een applicatie die de natuurgebieden in Vlaanderen interactief ontsluit.

Mijlpalen:

- Strategische visie over beleving is operationeel (Q3 2026)
- Visie over recreatieaanvragen ontwikkeld, intern proces op punt gesteld en centraal belevingsloket voor aanvragers operationeel (Q3 2027)

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving

4. *Natuur samen maken*

Met dit programma professionaliseren we het account- en stakeholdermanagement van onze organisatie. Door een centrale coördinatie willen we de huidige initiatieven versterken, nieuwe initiatieven ondersteunen, en samenwerking en beleidsimpact versterken. We willen de krachten bundelen met alle relevante actoren binnen en buiten onze sector om tot een gedragen natuurbeluid te komen en samen de Vlaamse beleidsdoelen te realiseren. Zo plaatsen we natuurbewoud midden in de maatschappij.

In 2026 willen we ons accountmanagement optimaliseren door een CRM-tool in gebruik te nemen. Daarnaast bouwen we verder aan een gecoördineerd stakeholdermanagement, onder andere door het ondersteunen en inspireren van onze communities, de organisatie van een trefdag en het begeleiden van waardevolle POC's naar beleidsintegratie.

Mijlpalen:

- Implementatie fase 1 (communicatie- en marketingmodule) van het CRM gestart (Q1 2026)
- Contactpunten met onze klanten geïnventariseerd en geoptimaliseerd (Q2 2026)
- Platform voor consultaties en openbare onderzoek klaar (Q3 2026)
- Trefdag Natuur Futuur georganiseerd (Q3 2026)

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid

ISE Ruimte en milieu; SD 3 Een veerkrachtige en gedifferentieerde open ruimte;

OD3.3 Geïntegreerde projecten realiseren voor versterking open ruimte doelen en functies

5. *Ondernemen voor natuur*

Met dit programma willen we de financiering van natuurbeheer en -beleid in Vlaanderen verduurzamen. Daarom verkennen we het landschap van mogelijke financierings- en verdienmodellen, zoals habitatbanking, boscompensatie, nature credits, carbon farming, ... en brengen dit in kaart. Via experimenten en pilootprojecten testen we welke modellen echt werken in Vlaamse context, hoe we ze kunnen opschalen en ontwikkelen we een beslissingskader.

Daarnaast starten we een dienstencentrum waarmee we geselecteerde diensten van onze organisatie aanbieden aan externen.

Mijlpalen:

- Productfiches per financieringsmodel beschikbaar, als start voor beslissingskader (Q4 2026)
- Event met stakeholders met betrekking tot innovatieve financiering georganiseerd (Q3 2026)
- Experiment voor een geselecteerd financieringsmodel opgestart (Q2 2026)
- Dienstencentrum faunabeheer opgestart (Q1 2026) – zie ook verder
- Uitwerking business case dienstencentrum inrichting gestart (Q1 2026))

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD3 Instrumentarium;

OD 3.3 Verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten

ISE Natuur en biodiversiteit; SD2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer;

OD 2.1 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

6. *Soorten: bescherming en overlast*

We optimaliseren het soortenbeleid, waarbij we enerzijds schade en overlast doeltreffend en uniform benaderen, en anderzijds het soortenbeschermingsbeleid evalueren en optimaliseren. We maken strategische keuzes rond samenleven met wilde dieren en exoten. We werken aan een communicatiestrategie en efficiënte dienstverlening voor overlastsoorten en bouwen sterke samenwerkingen op rond exoten. We onderzoeken hoe het Vlaams biodiversiteitsportaal ons en anderen kan bijstaan in de verscheidene opdrachten rond soortenbescherming.

Mijlpalen:

- Vernieuwde methodologie soortbeschermingsbeleid voorgelegd voor verdere besluitvorming (Q3 2026)
- Vernieuwde methodologie soortbeschermingsbeleid geïmplementeerd (Q4 2026)
- Resultaten prioriteringsoefening over de interne en externe verantwoordelijkheden, rollen en taken m.b.t. het exotenbeheer beschikbaar (Q4 2026)

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD1.1: Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

OD 1.2 uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

ISE Natuur en biodiversiteit; SD2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer;

OD 2.1 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

OD 2.2 Soortenbescherming

7. *Subsidies en regelgeving*

We werken aan een meer leesbare en coherente regelgeving.

We evalueren de doelmatigheid van onze subsidieregelingen, brengen ze in lijn met de gebiedsprioriteiten, koppelen ze aan aantoonbare natuurresultaten en zorgen voor administratieve vereenvoudiging van subsidieprocedures.

We starten de systematische en datagedreven evaluatie van de natuurbeheerplannen, zoals voorzien in de regelgeving.

We voeren het actieplan vereenvoudiging vergunningen uit.

De concrete mijlpalen voor dit programma zijn opgenomen onder SD6

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD 1.2 uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

OD1.4: Voldoende natuur onder het juiste beheer

ISE Natuur en biodiversiteit; SD2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer;

OD 2.2 Soortenbescherming

ISE Ruimte en milieu; SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid;

OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten

8. *Smart Nature*

Met Smart Nature kiezen we voor een geïntegreerde, datagedreven aanpak van natuurbeheer waarbij AI, satellietdata, luchtbeelden, drones, sensoren en terreinexpertise samenkomen om sneller, slimmer en toekomstgerichter beslissingen te nemen.

We ontwikkelen een Nature data space, op basis waarvan een digital twin kan gemaakt worden om beleidseffecten van voorgenomen beleid te simuleren. We verkennen verder de mogelijkheden van inzetten van drones, remote sensing en AI ter ondersteuning van beleidsontwikkeling, advisering, beheer en monitoring en handhaving.

Mijlpalen:

- Smart Nature roadmap en governance verankerd en samenwerkingsmogelijkheden met sleutelpartners afgestemd (Q2 2026)

Voor de andere mijlpalen verwijzen we naar SD 7 (zie verder)

Met dit programma geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving 2024-2029:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD3 Instrumentarium;

OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie

Organisatorische programma's

1. *Natuur en Bos gekend én erkend*

Met dit programma willen we onze organisatie positioneren als de onmisbare gangmaker voor de natuur van morgen, en de hele samenleving verbinden met meer en betere natuur.

We rollen een aantal nieuwe projecten die ons naar pers, partners en breed publiek een herkenbaar profiel geven en die ook bijdragen aan het versterken van het draagvlak voor meer en betere natuur.

Daarnaast zetten we een aantal werven op die onze organisatie klaarmaken om krachtiger, sneller en pro-actiever te communiceren. Zo zorgen we dat onze expertise vaker erkend wordt en we het leiderschap voor onze kernthema's opnemen.

Mijlpalen:

- Merkbeleid vernieuwd, voor een beter merkbeeld (Q4 2026)

- Geïntegreerd communicatieplan Natuurherstel gelanceerd (Q2 2026)
- (Digitale) contentstrategie uitgewerkt (Q2 2026)
- Voorbereiding 'Onze Natuur 2' gestart, gericht op tuinen als eerste stapsteen naar natuur (Q1 2026)

2. *ANBreflex*

Het programma is gericht op het stimuleren van een empathische en proactieve dienstverlening, waarbij Natuur en Bos als één geheel optreedt en een doelgerichte, oplossingsgerichte benadering volgt. De ANB reflex wordt binnen alle afdelingen geïntegreerd om een cultuur van samenwerking, open dialoog, vertrouwen en respect te bevorderen. Het uiteindelijke doel is om de ANBreflex door de hele organisatie te laten leven en zo bij te dragen aan een positieve en effectieve werkomgeving.

Mijlpalen:

- Wie-doet-wat-tool met fotoboek gelanceerd (Q2 2026)
- Geïntegreerde klantenservice voor vragen, meldingen en klachten opgezet (Q4 2026)
- Cultuurdoelstellingen per afdeling opgenomen in de jaarlijkse plannings- en evaluatiecyclus (Q2 2026)

3. *Aantrekkelijke werkgever*

Natuur en Bos streeft ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn door een werkomgeving te creëren die zowel uitdagend als ondersteunend is. We versterken onze leidinggevendenden in hun leiderschap. We richten ons op werkbaar werk, waarbij de lat hoog ligt om doelen te halen, maar tegelijkertijd wordt gekeken naar manieren om het werk werkbaarder te maken. We hechten ook waarde aan een cultuur van betrokkenheid, waarbij medewerkers worden betrokken bij beslissingen en er een open communicatiecultuur wordt bevorderd. Door deze elementen te combineren, wil Natuur en Bos een aantrekkelijke werkgever zijn, die zijn medewerkers ondersteunt en waardeert en waarbij iedereen kansen krijgt om te groeien en verantwoordelijkheid op te nemen.

Mijlpalen:

- Ontwikkelingsprogramma leidinggevendenden uitgewerkt en opgestart (Q4 2026)
- Implementatievoorstel loopbaanpaden klaar (Q4 2026)

4. *Duurzame organisatie*

Om een duurzaam functioneren van ons agentschap te verzekeren, maken we met dit programma werk van degelijke financiële prognoses en van fact based evaluatie en processen. We professionaliseren de programma- en projectwerking, stroomlijnen onze processen en implementeren onze vastgoedstrategie.

We zetten maximaal in op het verkrijgen van Europese cofinanciering voor de ondersteuning van onze doelstellingen: de realisatie van meer en betere natuur.

Mijlpaal:

- Strategisch proces van begrotingsopmaak en budgetbeheer herwerkt en op punt gesteld (Q3 2026)

5. *Digitale dienstverlening*

Data voor en over de natuur in Vlaanderen vormen de grondslag voor het beleid, en moeten ontsloten worden zodat medewerkers, partners en burgers er meer en beter op kunnen bouwen. We werken aan onze masterdata, zorgen ervoor dat geografisch werken ingebed wordt in heel onze organisatie en ondersteunen dit met een stabiel en performant businessplatform. Onze processen worden digitaal herdacht (digital by design), ondersteund

door een digitaal platform met gemeenschappelijke kernfuncties.

We zorgen op die manier voor betrouwbare digitale tools, een vlotte dienstverlening en verhelderende inzichten bij de natuur in Vlaanderen.

Mijlpalen:

- Security operations center dat voor onze digitale veiligheid zorgt, opgezet (Q4 2026)
- E-loket met herbruikbare modules klaar (Q4 2026)
- Referentiearchitectuur beschikbaar, aan de hand waarvan technologie-/platform-keuzes gemaakt kunnen worden om businessnoden digitaal te ondersteunen (Q4 2026)

4. Strategische beleidsdoelstellingen 2026

SD 1 We werken aan betere natuur in Vlaanderen

We maken, herstellen en beschermen topnatuur, en dichten de kloof met doelstellingen inzake (leefgebieden van) soorten en habitats.

- We maken een natuurherstelplan met daarin de maatregelen nodig om de hersteldoelen en -verplichtingen tegen 2030, op maat van Vlaanderen, te realiseren. Hierin maken we maximaal gebruik van de noodzakelijke en beschikbare afwijkingsmogelijkheden.

Mijlpalen:

- Socio-economische impactanalyse op strategisch niveau afgewerkt (Q2 2026)
- Ontwerp Vlaams natuurherstelplan afgewerkt (Q2 2026)
- Ontwerp plan-MER afgewerkt (Q4 2026)
- Uitgebreide socio-economische impactanalyse afgewerkt (Q4 2026)
- Openbaar onderzoek ontwerp Vlaams natuurherstelplan en ontwerp plan-MER afgewerkt (Q2 2027)

- We voeren het programma stikstofsanering uit, volgens een programmatische aanpak rekening houdende met de bepalingen van het stikstofdecreet, de Programmatische Aanpak Stikstof, de geografische prioriteitenkaart (zie Strategisch programma 1) en het Natuurherstelplan.

Mijlpalen:

- Resultaat studie naar evaluatie van allocatie natuurdoelen (passend beheer), als basis voor opmaak scenario's voor allocatie, klaar (Q3 2026)
- Ontwerpvoorstel allocatie natuurdoelen Turnhouts Vennengebied klaar (Q4 2026)
- Eerste versie van een rollend meerjarenprogramma voor de stikstofsanering in de 193 PAS-deelzones klaar (Q4 2026)
- Startnota's voor de maatwerkgebieden Kalmthoutse Heide, Mechelse Heide, De Maten en Voerstreek klaar (Q1 2026)
- Plan van aanpak, als opstap naar ontwerp-inrichtingsnota, voor de vier maatwerkgebieden klaar (Q4 2026)
- Verwerving van 240 ha in de prioritaire PAS-gebieden (Q4 2026)

- We geven uitvoering aan de EU-wetgeving ter zake

Mijlpalen:

- Openbaar onderzoek Habitatrichtlijngebied Houthalen-Helchteren (Mangelbeek) ter compensatie van CP Noord-Zuid Limburg georganiseerd (Q1-Q2 2027)
- Openbaar onderzoek Habitatrichtlijngebied Zoniënwood, deelgebied 'Bosversterking Zevenster' ter compensatie van het GRUP Ruimtelijke herinrichting knooppunt Groenendaal op de Ring rond Brussel (R0) georganiseerd (tbd)

- We zetten beheer en beheerplanning in voor de realisatie van de Europese natuur- en klimaatdoelen en voor de stikstofsanering.

Mijlpalen:

- Natuurbeheerplannen opgemaakt voor een totaal van 5.000 ha ANB-terreinen; dit beslaat zowel terreinen met een aflopend natuurbeheerplan als terreinen zonder natuurbeheerplan (Q4 2026).

- Certificering van bossen verdergezet, met als doel 5.000 ha extra gecertificeerd tegen 2028 (doelstelling Green Deal lokaal hout) (Q4 2026)
- We voeren inrichtingswerken uit in het kader van stikstofsanering, klimaatadaptatie, natuurherstel en door de Vlaamse regering besliste projecten. Naast heel wat projecten op eigen terreinen voeren we lopende natuurinrichtingsprojecten verder uit. Het merendeel van de planning in deze natuurinrichtingsprojecten draagt direct bij aan de opgaven in kader van N-sanering.
Mijlpalen:
 - Grote uitvoeringsdossiers opgestart in 7 lopende natuurinrichtingsprojecten: Zwarte Beek, Vijvercomplex bokrijk-Kiewit, Liereman, Graafweide-Schupleer, Berlare broek-Donkmeer, Wellemeersen, Kraenepoel) (Q4 2026)
 - Voorbereiding opgestart voor 3 andere natuurinrichtingsprojecten (Torfbroek, Raspaillebos-Markvallei en Schuddebeurze). (Q4 2026)
- We brengen het aankoopbeleid van gronden door de overheid in overeenstemming met de bepalingen van het regeerakkoord m.b.t. het faciliteren van grondaankopen voor landbouwers in agrarisch bestemde gebieden behoudens gronden gelegen in speciale beschermingszones (SBZ) en VEN. En naar analogie voorzien we een voorkooprecht voor Natuur en Bos en voor wie een natuurbeheerplan type 4 wil realiseren in VEN en groene bestemmingen.
Mijlpaal:
 - Ontwerp BVR beschikbaar, inzake het faciliteren van grondaankopen voor landbouwers in agrarische gewestplanbestemmingen behoudens gronden gelegen in speciale beschermingszones (SBZ) en VEN en het uitbreiden van het voorkooprecht Natuur voor het agentschap en voor wie een natuurbeheerplan type 4 wil realiseren in VEN en groene bestemmingen (Q2 2026)
- We versterken met onze communicatie het draagvlak voor meer en betere natuur in Vlaanderen
 - Communicatiecampagne 'Herstel de natuur' gelanceerd (Q2 2026)
- We ondersteunen initiatiefnemers met gebruiksvriendelijke tools
 - Online voorttoets in het kader van de passende beoordeling uitgebreid met modules verlichting en geluid, en geactualiseerd (tbd)
 - Drie nieuwe praktische wegwijzers (geluid, verlichting, wijziging hydrologie) klaar voor publicatie; bestaande wegwijzers (stikstofdepositie, eutrofiëring via oppervlaktewater, verontreiniging via oppervlaktewater) geactualiseerd; nieuwe wegwijzer Verzuring via lucht opgestart; actualisatie wegwijzer Wijziging grondwaterstand opgestart. (Q4 2026)
 - Praktische wegwijzers geïntegreerd in de dienstenwebsite (Q4 2027)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

OD 1.2 uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

OD1.5 Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

OD 1.6 de Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

OD 2.2 Soortenbescherming

ISE Ruimte en milieu; SD3 Een veerkrachtige en gedifferentieerde open ruimte;

OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte

SD2 We werken aan meer natuur in Vlaanderen

We werken aan verbindingsnatuur, recreatiebossen, groenblauwe netwerken... Kortom, multifunctionele natuur voor verschillende doelgroepen en belevingsvormen.

- We zetten een programma Natte natuur op voor het herstel of kwaliteitsverbetering van 20.000 ha natte natuur tegen 2030, waarbij we maximaal doelen combineren (waterveiligheid, klimaatadaptatie, natuurontwikkeling, stikstofsanering)
Mijlpalen:
 - Eerste versie van entiteitsoverschrijdend rollend meerjarenprogramma opgemaakt, in samenwerking met CIW-entiteiten (Q4 2026)
 - Verwerving van 65 ha in het kader van Natte Natuur (VAP), in functie van de VAP-doelstellingen (Q4 2026).
 - Verwerving en inrichting van terreinen voor natte natuur, voor een budget van 10 mio euro in de strategische gebieden SIGMA, TOP Dender, Ijzer- en Handzamevallei, Rivierherstel Leie en Kust, via de uitrol van de Blue Deal 2.0
 - Verdere uitvoering geactualiseerd Scheldeprogramma/Sigmaplan (Q4 2026)
 - Kalkense Meersen en Varenheuvel-Abroek: ca. 50 ha project- en ruilgrond gekocht en uitgestelde ruilen uitgevoerd.
 - Inrichtingswerken gerealiseerd over een oppervlakte van ca. 150 ha (Q4 2026) en inrichtingswerken voor 2027 voorbereid.
 - Natuurdoelen i.s.m. landbouwers in het pilootproject Dubbel Doel op ca. 1.500 ha gerealiseerd
 - Krijtlijnennota Sigma 3.0 afgewerkt (Q2 2026)
 - Uitvoeringsprogramma TOP Dender klaar voor agendering op de VR voor goedkeuring (Q3 2026)
 - Kustvisie klaar voor agendering op de VR ter definitieve goedkeuring (Q2 2026)
 - Meerjarenprogramma Weerbare Westhoek aangevuld met een luik omgevingsbeleid (Q2 2026)
- We maken werk van bosuitbreiding en bosbescherming, met als streefdoel 10.000 ha nieuw bos tegen 2030

Bosuitbreiding

Voor de bosuitbreiding in Vlaanderen zetten we in op 2 sporen.

- ✓ Samen met de natuurverenigingen en VLM versterken we de grote natuur- en boscomplexen waarbij we ons richten op de groene bestemmingen en de SBZ-gebieden voor de aanleg van nieuwe bossen, en de HAG-gebieden gevrijwaard worden voor landbouwgebruik.
- ✓ Daarnaast gaan we voor de aanleg van buurt-, dorps- en stadsbossen dicht bij de mensen, in nauwe samenwerking met de lokale besturen, lokale natuurverenigingen en lokale landbouwers. Bosplannen onder regie van de lokale besturen geven aan op welke plaatsen deze nieuwe buurtbossen best gesitueerd worden.
De technische en administratieve ontzorging door de Bosgroepen en BOS+ voor lokale besturen wordt bestendigd.

Mijlpalen:

- Nieuw instrument voor bebossing door particulieren in SBZ-H in kader van versnelde realisatie van de bosdoelen klaar (Q3 2026)
- Verwerving van 50 ha voor bosuitbreiding gerealiseerd (Q4 2026)
- Participatietraject voor lokale besturen uitgerold (Q4 2026)

Bosbescherming

We ontwikkelen beleid om bestaande ecologisch en cultuurhistorisch waardevolle bossen beter te beschermen, de impact van koolstofvoorraad en opslagcapaciteit van bos voor koolstof te implementeren in boscompensatiefactor en kordater optreden tegen ontbossingen

Mijlpaal:

- Analysenota m.b.t. de verschillende scenario's inzake bosbescherming, tegelijk kaderend in art.12 van de Natuurherstelverordening, afgewerkt (Q2 2026)

- We werken aan de groenblauwe dooradering en meer dichtbij en toegankelijk groen in de bebouwde omgeving

Mijlpalen:

- Projectoproep Natuur in je Buurt gelanceerd, met focus op natuur en gezondheid (Q2 2026)
- Natuurweefselplannen voor elke proeftuin (6) beschikbaar (Q4 2026)
- Natuurweefselplanning verankerd als concreet product, met uitgewerkte handleiding, tools en ondersteunend webplatform, en businessmodel uitgewerkt (Q4 2026)

- We werken aan de groenblauwe dooradering van en functionele biodiversiteit in de open ruimte

Mijlpalen:

- Resultaten Proof-of-concept studie naar vormgeving en toepasbaarheid agro(natuur)beheerplan in Vlaamse context beschikbaar (Q4 2026)
- Position paper, om het gesprek aan te gaan met de EC over het principe van tijdelijke natuur in agrarisch gebied, uitgewerkt (Q2 2026)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD1.5 Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

SD3 We zetten in op kwaliteitsvolle natuurbeleving

- We werken verder aan toegankelijkheidsregelingen voor onze natuurgebieden, waarbij we oog hebben voor toegankelijkheid voor iedereen met kwaliteitsvolle beleving én voldoende rustzones voor de natuur. We voeren een uitgebreidere screening vooraf in, om tot een merkbare kwaliteitsverhoging in de inhoudelijke uitwerking te komen.

Mijlpalen:

- Handleiding en checklist beschikbaar voor opmaken toegankelijkheidsreglementen conform de belevingsprincipes (Q4 2026)
- Merkbare toename in het aantal toegankelijkheidsregelingen dat beantwoordt aan de belevingsprincipes (Q4 2026).
- Toegankelijke ANB-terreinen doorgelicht aan de hand van criteria opgesteld samen met Inter (Q3 2026).
- Voor één domein per provincie actieplan uitgewerkt, om dit domein vanaf 2027 integraal in te richten, op basis van de doorlichting (Q4 2026)

- We werken samen met Sport Vlaanderen aan duidelijke kaders rond recreatie in de natuur en communiceren deze actief naar iedereen die wil sporten in de natuur. Kwaliteitsvolle

natuurbeleving, draagkracht van de natuur en hoffelijkheid tussen de recreanten staan hierin centraal.

Mijlpalen:

- Gezamenlijke vernieuwde visie rond offroadfietsen (mountainbike, gravel, cyclocross en technische zones) met daaraan gekoppelde nieuwe richtlijnen voor de ontwikkeling van een offroad fietsroute afgewerkt (Q2 2026).
- Infosessie voor het Netwerk Lokaal Sportbeleid georganiseerd, over hoe we het openwaterzwemmen en vrije zwemzones benaderen en adviseren (Q2 2026)
- Afwegingskader voor behandeling van aanvragen voor activiteiten, dat rekening houdt met de draagdracht van de natuur, goedgekeurd (Q3 2026)
- Kant-en-klare communicatieproducten i.v.m. sporten en recreëren in de natuur voor de betrokken partijen ontwikkeld (artikels voor ledentijdschriften van sportfederaties, teksten voor op de sites van sport Vlaanderen, Sporza, ...) (Q4 2026)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving

SD4 We maken natuur samen met partners

Natuur in Vlaanderen maken we niet alleen. We werken samen met andere organisaties en overheden en versterken zo ons netwerk, waardoor we een groter maatschappelijk draagvlak creëren.

Hiervoor bouwen we het stakeholdermanagement uit, zetten we een structureel overleg en open communicatielijnen op met onze belangrijkste stakeholders en richten we gemeenschappen op om op een resultaatgerichte en cocreatieve wijze onze natuurdoelstellingen te implementeren.

- We bouwen het stakeholdermanagement uit, zowel op strategisch niveau als op projectniveau, en zetten een structureel overleg en open communicatielijnen op met onze belangrijkste stakeholders.

Mijlpaal:

- Strategisch doelgroepenoverleg uitgebreid met sector natuur (Q2 2026).

- Samen met partners bepalen en vertalen we de doelstellingen voortvloeiend uit de Natuurherstelverordening in een Natuurherstelplan.

Mijlpalen:

- Plan-MER afgewerkt (Q4 2026).
- Ontwerp van Natuurherstelplan ingediend (Q3 2026).
- Focusgroepen met stakeholders afgerond (Q3 2026).

- We werken samen met partners aan gebiedsprojecten waarbij meerdere beleidsdoelen samen worden gerealiseerd

Mijlpalen:

- Eerste trefdag Natuur Futuur voor natuursector georganiseerd, waarbij gezorgd wordt voor verbinding en inspiratie rond de thema's datacollaboratie, innovatie en alternatieve financiering. (Q3 2026)
- We versterken natuur door middel van het AGNAS-proces: voorstel van meerjarenprogramma op basis van onze prioritering beschikbaar (Q4 2026)
- Nationale parken: Resultaten van de sociaaleconomische impactanalyse voor het Vlaams Parkenbeleid beschikbaar (Q4 2026).

- Model van gebiedsteams-plus, waarmee structurele betrokkenheid en overleg met lokale stakeholders bij inrichtingsprojecten wordt verzekerd, opgestart voor prioritaire projecten (Q4 2026)
 - Ontwerp van BVR en nieuwe Samenwerkingsovereenkomst met de Regionale Landschappen en de Bosgroepen opgesteld, in samenwerking met collega-entiteiten (Q4 2026)
- We maken optimaal gebruik van de mogelijkheden inzake Europese cofinanciering (LIFE, Interreg, Horizon Europe...), in samenwerking met nationale en internationale partners, om de werking van onze organisatie te versterken en onze beleidsdoelen te halen. Begin 2026 zijn we partner in 18 Europese projecten, met een budget van 33 miljoen euro waarvan 18.6 miljoen euro EU-cofinanciering. Vier nieuwe Europese projecten zijn goedgekeurd begin 2026 en gaan van start in najaar 2026. We voeren de goedgekeurde projecten uit en verkennen nieuwe projectmogelijkheden. Het strategisch meerjarenplan wordt het afwegingskader om te bepalen wanneer Natuur en Bos wel of niet instapt in EU-projecten en voor welke prioriteiten ANB op zoek gaat naar EU-cofinanciering.
- Mijlpaal:
- Strategisch meerjarenplan Europese cofinanciering klaar (Q3 2026).

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:
 ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;
 OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid

SD5 We voeren een doeltreffend soortenbeleid en -beheer

- We evalueren de werking en effectiviteit van de soortenbeschermingsprogramma's, beheerregelingen en andere soortenbeschermingsplannen en voeren indien mogelijk vereenvoudigingen door. We werken toe naar een wetenschappelijk onderbouwd soortenbeschermingsbeleid, verder gebaseerd op de leefgebiedenbenadering. In afwachting hiervan verlengen we, na evaluatie, een aantal lopende soortenbeschermingsprogramma's (SBP's), dienen we vervolg SBP's in, en starten we een nieuw SBP Kustbroedvogels op.
- Mijlpalen:
- Opmaak light-versie SBP Kustbroedvogels opgestart (Q1 2026)
 - Light-versie vervolg SBP Heivlinder en Vroedmeesterpad afgewerkt (Q2 2026)
 - Meta-evaluatietraject m.b.t. impact en implementatie SBP/BHR afgerond en conclusies m.b.t. soortafhankelijke benadering (via leefgebied- dan wel soortbenadering) klaar (Q3 2026)
 - Vernieuwde methodologie soortbeschermingsbeleid voorgelegd voor verdere besluitvorming (Q3 2026)
 - Vernieuwde methodologie soortbeschermingsbeleid geïmplementeerd (Q4 2026)
- We werken samen met de opvangcentra voor wilde dieren aan een verdere professionalisering van hun werking en infrastructuur met het oog op bioveiligheid, soortenbescherming en soortenbeheer.
- Mijlpaal:
- Vervolgt traject kwaliteitsstandaarden opgesteld en gefaseerde uitrol in overleg met VOC's uitgetekend (Q4 2026)

- We zetten in op een wetenschappelijk onderbouwde aanpak van wolf, bever, grote meeuwen en everzwijn, met evenwicht tussen aspecten van veiligheid, monitoring, soortbescherming, preventie, beheer, schadevergoeding en handhaving. We hebben daarbij oog voor maatschappelijke druk die de intrede van deze soorten met zich kan meebrengen en betrekken hierbij de relevante actoren.

Mijlpalen:

- Stakeholderoverleg voor verdere aftoetsing en verfijning interventie protocol bever opgestart (Q1 2026)
- Interventieprotocol bever, opgemaakt in samenwerking met het INBO, klaar (Q2 2026)
- Kernleefgebieden bever gefinaliseerd en geoperationaliseerd (Q3 2026)
- Geactualiseerd interventieprotocol wolf goedgekeurd en van kracht (Q3 2026)
- Ontwerp vernieuwde subsidieregeling wolfwerende maatregelen klaar voor besluitvorming (Q2 2026)

- We werken een geïntegreerde meerjarenaanpak uit voor de invasieve uitheemse soorten, in overeenstemming met de Europese verplichtingen, met nadruk op terreinactie en samenwerking met alle stakeholders.

Mijlpalen:

- Getrapt plan van aanpak Aziatische hoornaar klaar (Q2 2026)
- Getrapt plan van aanpak Tijgermug klaar (Q3 2026)

- We ondersteunen de jacht in functie van het evolueren naar een duurzaam wildbeheer en zetten het structureel beleidsoverleg omtrent jacht tussen Natuur en Bos en de jachtsector verder.

Mijlpaal:

- Belangrijkste noden voor aanpassingen aan de wetgeving geïdentificeerd en geïnitieerd (Q4 2026)

- We initiëren diverse wetgevende initiatieven m.b.t. soortenbescherming en soortenbeheer, in overeenstemming met de beleidsnota van de minister.

Mijlpaal:

- Belangrijkste noden voor aanpassingen aan de wetgeving geïdentificeerd en geïnitieerd (Q4 2026)

- We bouwen het dienstencentrum Faunabeheer uit

Mijlpalen:

- Everzwijnplan vernieuwd en everzwijnteam ingekanteld in een dienstencentrum Faunabeheer (Q2 2026)
- Faunabeheerteam geoperationaliseerd (Q2 2026)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer;

OD 2.1 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

OD 2.2 Soortenbescherming

SD6 We beschermen onze natuur en maken hem weerbaar tegen de klimaatverandering

Via een programmatische aanpak zetten we de adviesverlening en het toezicht en de handhaving gericht in om onze natuur te beschermen. In het meerjarenplan handhaving zijn de prioriteiten bepaald, op basis van de methodiek van programmatisch handhaven (risicoanalyse, doelgroepenanalyse, ...).

De klemtoon bij de behandeling van handhavingss dossiers ligt naast het voorkomen van overtredingen/natuurschade op het realiseren van het herstel van illegaal vernietigde of beschadigde natuur.

De Vlaamse natuur wordt ook bedreigd door de klimaatverandering. We spelen hierop in door adaptief beheer van eigen terreinen, en door aanpassing van de beheerlijnen door andere terreinbeheerders.

Toezicht en handhaving

- We zetten de transitie van reactief naar programmatisch handhaven verder met bijzondere aandacht voor het voorkomen van overtredingen.

Mijlpalen:

- Meerjarenplan handhaving 2026-2031 opgemaakt (Q4 2026)
- Plan van aanpak programmatisch handhaven met focus voorkomen van overtredingen opgemaakt (Q3 2026)
- Eerste verschilkaart in functie van de ontwikkeling van een functioneel Early Warningsysteem voor houtachtige KLE en bos opgemaakt (Q3 2026)

- We implementeren het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving (KVH) en werken aan de aansluiting op het Vlaams Handhavingsplatform.

Mijlpalen:

- Handhavingsapplicatie HAP aangepast i.f.v. de nieuwe instrumenten van het KVH (Q2 2026)
- Aanstellingsbesluiten en legitimatiekaarten toezichthouders aangepast (Q1 2026)
- Opleiding van natuurinspecteurs en boswachters verstrekt (Q1 2026)
- Nazorg voor de implementatie van het Kaderdecreet, samen met de werkgroep KVH van het beleidsdomein, voorzien (Q4 2026)

Vergunningverlening en advisering

Via het vergunningenbeleid en de advisering zoeken we voortdurend naar een evenwicht tussen het beschermen van de natuurwaarden en de invullingen van andere maatschappelijke noden (industrie, mobiliteit, wonen, energieproductie, recreatie, ...)

- We voeren het actieplan vereenvoudiging vergunningen uit.

Mijlpalen:

- Afwegingskader voor vooroverleg over AVES-dossiers klaar (Q2 2026)
- Digitale route ter ondersteuning van aanvragers voorafgaand aan vooroverleg klaar (Q3 2026)

- We evalueren de bestaande subsidieregelingen in het licht van doelmatigheid en ondersteuning van prioritaire beleidsdoelen

Mijlpalen:

- Algemeen overzicht subsidies beschikbaar, met bondige fiche per regeling vanuit algemene principes (doelmatigheid, efficiëntie, specificiteit, uniciteit, subsidiariteit, digitalisering en administratieve lasten, voor verdere analyse en evaluatie (Q2 2026)

- Pistes voor administratieve vereenvoudiging en procesoptimalisatie uitgewerkt, na evaluatie van huidige werkwijze en rekening houdend met de risicoanalyse (Q2 2026)
 - Aanbevelingen voor doelgerichte en efficiënte subsidieregelingen op korte en langere termijn klaar (Q4 2026)
 - Ontwerp van nieuw subsidiekader voorbereid, voor inwerkingtreding 2027 (Q4 2026)
- We evalueren de natuurbeheerplannen in het licht van de te realiseren natuurstreefbeelden met focus op Europese natuur- en klimaatdoelen. In 2026 wordt het proces op punt gesteld, vanaf 2027 komen we op kruissnelheid.
- Mijlpaal:
- Proces van aanpak evaluatie met inbegrip van terreincontroles uitgetekend en plan van aanpak voor verwerking van grote dossierstroom klaar voor uitrol (Q4 2026)
 - Resultaten evaluatie beheersubsidies en normkost beschikbaar (Q2 2026)

Klimaatadaptief beheer

- We rollen het concept van klimaatadaptief beheer van natuurgebieden uit in Vlaanderen.
- Mijlpalen:
- Beheeradvies over het gebruik van bufferstoffen in bos en heide beschikbaar (Q1 2026)
 - Voorstel voor de aanpassing van de (juridische) definitie van het begrip "inheems" en de integratie van het concept in het natuurbeleid op basis van het wetenschappelijke rapport uit 2025 klaar (Q2 2026)
 - Plan van aanpak voor het opzetten van proefaanplantingen voor klimaatbomen klaar (Q2 2026)
 - Voorstel voor de aanpak voor het klimaatadaptief maken van natuurbeheerplannen afgewerkt (Q3 2026)
 - Klimaatadaptief beheer opgenomen als basis in de beheervisies bos en grasland en bijhorende beheerrichtlijnen (Q4 2026)
- We stellen een toekomstvisie en actieplan op m.b.t. natuurbranden.
- Mijlpalen:
- Eerste versie van Vlaams actieplan natuurbranden, opgesteld in overleg met betrokken partijen, beschikbaar (Q2 2026)
 - Vertaling van Vlaams actieplan naar operationeel plan, met inbegrip van prioritering en budgettering, afgewerkt (Q1 2027)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD1 Meer en betere natuur;

OD 1.6 de Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

ISE Natuur en biodiversiteit; SD3 Instrumentarium;

OD 3.2 Effectieve bescherming van bestaande natuur

ISE Ruimte en milieu, SD6 Omgevingsregelgeving doen naleven

SD7 We verkennen en ontwikkelen nieuw en innovatief beleid en beleidsinstrumenten

- We zetten Smart Nature in als beleidsinstrument voor handhaving, monitoring, schadebepaling en branddetectie via pilootprojecten en zetten state-of-the-art analyses om in implementatie-adviezen. Via het project Nature Guardian' willen we een hybride

beeldketen voor terreinwaarnemingen als bouwsteen voor de digital twin natuur ontwikkelen.

Mijlpalen:

- Project Nature Guardian is opgestart (Q1 2026) en ingediend voor ondersteuning vanuit het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) (Q2 2026).
- Resultaten vergelijkend pilootproject natuurbranddetectie Noord-Limburg beschikbaar, als input voor opschaling (Q3 2026)
- Twee operationele pilootprojecten uitgevoerd en geëvalueerd. (Q4 2026)
- Metingen van biomassa-aangroei (groei bomen) als indicator voor CO₂-opslag getest en geverifieerd (Q4 2026).

- We maken een Digitale Tweeling, een beleidsinstrument voor simulatie, monitoring en voorbereidend beleid.

Mijlpaal:

- Eerste functionele module van de Digitale Tweeling gerealiseerd (Q4 2026).

- In samenwerking met het beleidsdomein Omgeving en Vlaanderen Radicaal Digitaal maken we een Nature Data Space: een robuuste, inter-operabele data-omgeving voor professionele data-uitwisseling binnen Vlaamse en Europese dataspace-initiatieven

Mijlpaal:

- Eerste functionele module met gevalideerde basisdata, OSLO-standaarden en visuele proof-of-concept klaar (Q4 2026)

- We verkennen de toepassingsmogelijkheden van concepten als biodiversity credits, nature credits, habitatbanking, ... in de Vlaamse context.

Mijlpalen:

- Mogelijk beleidskader carbon farming en carbon removal als deel van de architectuur voor biodiversity credits is klaar (Q3 2026)
- Geactualiseerd overzicht van toepassingsmogelijkheden van habitatbanking in Vlaanderen beschikbaar (Q3 2026)
- Evenement met stakeholders (Trefdag Natuur Futuur) georganiseerd met het oog op toekomstige partnerships (Q2 2026)

- We werken een beleidskader uit rond Carbon farming en Carbon removal in Vlaanderen.

Mijlpalen:

- Website Vlaams Actieplatform Carbon farming en Carbon removal (VACRCF) gelanceerd (Q3 2026)
- Eerste voorontwerp beleidskader Carbon farming and Carbon removal klaar (Q3 2026)
- Mogelijke testprojecten afgetoetst aan EU methodologie (Q4 2026)

Hiermee geven we uitvoering aan volgende doelstellingen van de beleidsnota Omgeving:

ISE Natuur en biodiversiteit; SD3 Instrumentarium;

OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie

OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten

SD8 We vormen onze organisatie om tot een slagkrachtig en efficiënt agentschap, klaar voor de uitdagingen van de toekomst en gefocust op beleidsprioriteiten en kerntaken

- We voeren de vijf strategische programma's gericht op organisatorische prioriteiten uit volgens de planning. Voor de concrete mijlpalen verwijzen we naar deel 1.

- We werken een nieuw model uit voor Natuurinvest, waarbij ingezet wordt op valorisatie via 3 opdrachten: (1) kennis en vorming, (2) natuur en vermarkting en (3) ondernemen voor natuur.
Mijlpaal:
 - Nieuw organisatiemodel geconsolideerd en dienstencatalogus geüpdated (Q4 2026)
- We versterken onze operationele wendbaarheid door te evolueren van versnipperde, projectgedreven oplossingen naar een herbruikbaar, modulair en schaalbaar digitaal fundament. Deze wendbaarheid steunt onder andere op digitale bouwblokken (Vlaamse overheid, beleidsdomein, ANB...), platformisering en gemeenschappelijke principes (zoals digital by design, data-gedreven werken).
Mijlpalen:
 - Volledige NIS2-self-assessment en bewijsvoering afgewerkt (Q4 2026)
 - Nieuwe security- en ontwikkeltooling in gebruik. (Q4 2026)
- We versterken de capaciteit met betrekking tot Smart Nature en zorgen voor een maturiteitsverhoging met betrekking tot Geo-toepassingen en data. We maken bouwblokken en werken platformprincipes uit, waarop nieuwe ontwikkeltrajecten steunen.
Governance, architectuur en portfolio sturing zijn afgestemd op dit platform model
Mijlpaal:
 - Eerste lijst bouwblokken en platformprincipes beschikbaar. (Q4 2026)

5. Horizontale strategische doelstellingen

Aanbevelingen Audit Vlaanderen

Natuur en Bos blijft verder bouwen aan matuur risicomanagement, met een structurele aanpak op maat van de organisatie, wat ook erkend wordt in het Beleidsgericht rapport 2025 van Audit Vlaanderen.

Het operationele risicomanagement wordt geïntegreerd in de project- en proceswerking. Dit maakt deel uit van het strategisch programma “duurzame organisatie”.

We blijven de aanbevelingen van Audit Vlaanderen nauwgezet opvolgen en streven naar het behouden van de 100% realisatiegraad. In 2026 moeten twee aanbevelingen van de procesaudit adviesverlening, één aanbeveling van de evaluatie van het risicomanagement en twee aanbevelingen van de procesaudit subsidies uitgevoerd worden.

Het Welzijns- en preventieplan: de doelstellingen en maatregelen in het kader van het welzijnsbeleid

Het creëren van een veilig en gezond werkklimaat is een fundamentele voorwaarde voor het goed functioneren van onze organisatie. Preventie wordt benaderd als een organisatiebrede verantwoordelijkheid, waarbij vragen en signalen uit de organisatie structureel worden opgepikt en opgevolgd.

In 2026 wordt het preventiebeleid van Natuur en Bos verder uitgevoerd, zoals opgenomen in het globaal preventieplan en geconcretiseerd in het jaaractieplan. De werking in 2026 bouwt voort op de lopende preventiethema's, waarbij sensibilisering, ondersteuning en adviesverlening centraal blijven staan. De opvolging van preventieacties gebeurt in samenhang met andere horizontale thema's, zoals organisatieontwikkeling en personeelsbeleid.

Het Jaaractieplan 2026 is momenteel in opmaak.

Het diversiteitsplan: de doelstellingen en acties op het gebied van diversiteit en gelijke kansen

Het diversiteitsbeleid wordt verbreed naar een breed Diversiteit-, Gelijkheid- en Inclusiebeleid (DGI), verankerd in het strategisch programma ‘Aantrekkelijke werkgever’.

Voor de periode 2026-2029 focussen we op vier prioriteiten: intern draagvlak versterken, een respectvolle en inclusieve werkcultuur uitbouwen, jong en divers talent aantrekken en inclusieve communicatie versterken.

In 2026 zetten we daarrond concrete acties op. Zo zullen medewerkers extra handvaten krijgen om grensoverschrijdend gedrag te benoemen en erop te reageren. Diversiteit zal explicieter meegenomen worden in wervings- en vacaturecommunicatie, ook bij projectmatige instroom. Organisatieambassadeurs en baanbrekers zullen betrokken worden bij de uitrol van het beleid. Het beleid zal ook jaarlijks opgevolgd worden, zodat vooruitgang op de werkvloer zichtbaar wordt.

Het gelijkekansen- en diversiteitsplan 2026 kan [hier](#) geraadpleegd worden.

Energiebesparing

In 2026 blijft ANB inzetten op energiebesparing via een gerichte, middelenbewuste rationalisering en verduurzaming van het vastgoedpatrimonium. Deze aanpak vertrekt vanuit de vastgoedstrategie zoals vastgelegd in het strategisch vastgoedplan. Daarbij wordt in eerste instantie geëvalueerd of een

gebouw op lange termijn noodzakelijk is voor de werking van het agentschap en bijdraagt aan de realisatie van onze kerntaken en natuurdoelstellingen. Enkel voor het patrimonium dat, op basis van dit afwegingskader, behouden wordt, verschuift de focus naar renovatie en verduurzaming. Het vastgoedpatrimonium wordt rationeel en conform alle geldende wettelijke normen beheerd, met als doel om tegen 2030 het primair energieverbruik met minstens 35% en de CO₂-uitstoot met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 2015. Voor de geselecteerde gebouwen ligt de focus op structurele, kostenefficiënte ingrepen die het energieverbruik duurzaam verlagen en bijdragen aan het klimaatneutraal maken van het patrimonium.

De vastgoedportefeuille wordt permanent geëvalueerd om in te spelen op veranderende noden en nieuwe opportuniteiten op het vlak van duurzaamheid. Deze geïntegreerde aanpak moet niet alleen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen van de Vlaamse overheid, maar ook aantoonbaar ondersteunen in het realiseren van meer en betere natuur. Tegelijk wil Natuur en Bos hiermee het goede voorbeeld geven als overheidsorganisatie. Energiebesparing wordt zo structureel verankerd in de manier waarop ANB zijn gebouwen beheert en inzet, in 2026 en de daaropvolgende jaren.

Tegen eind 2030 wil de Vlaamse Regering 40% minder CO₂ uitstoten (t.o.v. 2005), ten gevolge van het brandstofverbruik in haar dienstvoertuigen. Om die reden wordt (onder andere) blijvend aandacht besteed aan duurzame alternatieven voor het gebruik van dienstvoertuigen. Binnen Natuur en Bos werd een mobiliteitsvisie goedgekeurd en loopt er een grondige oefening binnen terreinbeheer om het wagenpark te verkleinen. Werknemers worden gestimuleerd om dienstverplaatsingen per fiets uit te voeren en het wagendeelsysteem wordt gepromoot.

6. Bijlagen

Overzicht van EU-regelgeving die ANB moet omzetten in interne regelgeving en van eventuele inbreukprocedures

EU-regelgeving heeft een steeds grotere impact op de bevoegdheden van de Vlaamse Regering en op de regelgeving van de Vlaamse overheid. Daarom is het belangrijk om ontwikkelde en voorgestelde EU-regelgeving proactief op te volgen en onderhandelde regelgeving tijdig om te zetten in interne regelgeving.

Binnen het beleidsdomein gebeurt er een tijdige screening van nieuwe EU-regelgeving (of initiatieven) voor de bevoegdheden van het beleidsdomein door een permanente opvolging van de EU-agenda's.

ANB verzorgt, in afspraak met de collega's in het beleidsdomein, de inhoudelijke opvolging van EU-dossiers m.b.t. bos en biodiversiteit.

➤ **EU-INBREUKEN**

Geen

➤ **OMZETTINGSOPDRACHTEN**

- ✓ Richtlijn (EU) 2025/1237 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2025 tot wijziging van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad wat betreft de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*)
- ✓ Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel (*s.l. in de zin van uitvoeringslast van de EU-verplichtingen*)

De opmaak van het Vlaamse luik van het Nationaal Herstelplan is lopend en zal in 2026 leiden tot de oplevering van een ontwerp Vlaams Natuurherstelplan.

Budgetplan 2026

Het regulier loonkrediet van ANB bedraagt 4,545 miljoen euro. De apparaatskredieten voorzien in de nodige middelen om de algemene en HR-gerelateerde werking van het agentschap te ondersteunen. Dit omvat onder meer werkingskosten voor Vlimpers, vorming, arbeidsmarktcommunicatie en selectie, vergoedingen en arbeidsgeneeskundige diensten. Daarnaast worden middelen ingezet voor essentiële ondersteunende kosten zoals telefonie, verzending, verzekeringen, leasing van voertuigen en juridische kosten. Een belangrijk aandeel van het budget gaat naar de algemene werkings- en investeringskosten voor informatica, die cruciaal zijn voor een efficiënte, digitale en toekomstgerichte werking van het agentschap. Het totale voorgestelde budget bedraagt 3,725 miljoen euro.

Het beleidskrediet ANB voorziet middelen voor de ondersteuning van de kernwerking van het agentschap, met investeringen in communicatie, audit, expertise en vrijwilligerswerking. Daarnaast worden aanzienlijke middelen ingezet voor Europese projecten, specifieke werkingskosten voor natuur- en bosbescherming en samenwerkingsverbanden. Ook informatica-investeringen en het onderhoud van voertuigen blijven essentieel voor een efficiënte en performante werking. Het totale voorgestelde budget bedraagt 3,935 miljoen euro.

Het beleidskrediet op MINA begroting bedraagt in totaal 182,97 miljoen euro en bestaat uit 88,23 miljoen euro regulier budget, aangevuld met 65,69 miljoen euro PAS-middelen (inschatting provisie januari 2026), 10,90 miljoen euro VAP-middelen (inschatting provisie januari 2025) en 18,15 miljoen euro voor bosuitbreiding.

Dit budgetplan ondersteunt rechtstreeks de realisatie van de strategische doelstellingen van het Agentschap voor Natuur en Bos en zet in op een evenwichtige inzet van middelen voor terreinbeheer, investeringen, subsidies en beleidsprioriteiten. De beschikbare kredieten worden voornamelijk aangewend voor het beheer en de inrichting van eigen terreinen, aankopen en infrastructuur, beheers- en aankoopsubsidies en de verdere uitbouw van bosuitbreiding. Daarnaast wordt gericht geïnvesteerd in IT en innovatie, onder meer ter ondersteuning van digitalisering en branddetectie, evenals in natuurherstel, soortenbescherming, nationale parken en de vastgoedstrategie. Deze budgettaire keuzes waarborgen zowel de operationele continuïteit als de realisatie van de strategische ambities inzake natuurbeheer, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Personeelsplan

Een nieuw Personeelsplan (PEP) treedt in werking in 2026. Hiermee creëren we meer focus, duidelijkheid en perspectief. Het brengt onze noden en ambities samen in één helder kader: de juiste mensen, met de juiste competenties, op de juiste plek. Zo versterken we zowel onze kerntaken op het terrein als onze strategische slagkracht.

2026 wordt het jaar waarin de eerste concrete acties zichtbaar worden. We investeren in talent, ondersteunen teams beter, en maken ruimte voor groei, samenwerking en innovatie. Het PEP helpt ons om slimmer, efficiënter en met meer impact te werken, en om onze mensen te laten floreren.

Het PEP kan [hier](#) geconsulteerd worden.

Uitvoeringsrapportering Ondernemingsplan 2025

De blikvangers voor 2025 vatten we in een combinatie van [een filmpje](#), visuele voorstelling van een aantal kencijfers ([bijlage 1](#)) en een rapportering over het mijlpalenbereik ([bijlage 2](#)).